

מאימתי פרק ראשון ברכות

יב.

עין משפט
נר מצוה

א מ"י פ"א מהלכות ק"ט
סלס"ג טו"ט פ"א א"ר
ב מ"י פ"א מהלכות
מתיקן הלכה ד'
ג מ"י פ"א מהלכות
נדרות הלכה א' (פ"א)
עין (ט) טו"ט פ"א א"ר
פ"א טו"ט פ"א א'
ד מ"י פ"א מהלכות
ק"ט הלכה א' (פ"א)
עין (ט) טו"ט פ"א א"ר
טו"ט פ"א א'
ה מ"י פ"א מהלכות
מטלה הלכה א' (פ"א)
עין (ט) טו"ט פ"א א"ר
טו"ט פ"א א':

משום דלא מטא זמן ויצר אור. דנהי דשחיטת המדמ המשיעה
עמוד השדר פי' רש"י מיהו לא היה שעה לומר יוצר
אור דלאמרי' הקורא כו' ויכול לסבור הדרימא כותיקין (ס):
ברכה אחת למשפר היוצא וכו'. תימנא קנת מאי היא הוילג' ולית

אלא אי אמרס. הך זכרה דקאמרי אהבה רבה היכי ש"מ דלין מעכבות
זו את זו דלמנא האי דלא אמרי יוצר אור משום דלא מטא זמניה הוא
וכי מטא זמניה אמרי לה ואע"ג דקרו אינהו ק"ש לא מטא זמניה
דלאמרינן צעלמא (יומא לז): הקורא את שמוע עם אנשי משמר לא יאל

זה לא שם ולא מלכות: **פתרה.** ואמר
צ"א"י אלהינו עולם העולם והיה סבור
שהיה יין והצני שיהיה שזר ואחמז שהצני
שהיה שזר סיים שהכל: **לא** צ"א"י
נהמא. ופירש רב אלפס השתא דלא
אפשיטא צענין אזלינן לקולא ואפילו
פתח צממא וסיים צשכרא יאל. ור"י
ה' אומר (ל) לחומר דלרין לצרך פעם
לחמרא. ומיהו היה אומר ר"מ אם היה
יודע צצירור שטעה צצבורו שאמר

אלא אי אמרת אהבה רבה הוא אמרי מאי
ברכות אין מעכבות זו את זו דלמא האי דלא
אמרי יוצר אור משום דלא מטא זמן יוצר אור
וכי מטא זמן יוצר אור הוא אמרי (ב) ואי מכללא
מאי דאי מכללא לעולם אהבה רבה הוא אמרי
וכי מטא זמן יוצר אור הוא אמרי ליה ומאי
ברכות אין מעכבות זו את זו *סדר ברכות:
וקורין עשרת העברות שמוע והיה אם שמוע
ויאמר אמת ויציב ועבודה וברכת כהנים. א"ר
יהודה אמר שמואל אף בגבולין בקשו לקרות
כן אלא שכבר בטלום מפני תרעומת המינין
תניא נמי הכי ר' נתן אומר בגבולין בקשו
לקרות כן אלא שכבר בטלום מפני תרעומת
המינין רבה בב"ח סבר למקבעיהו בסורא
א"ל רב חסדא כבר בטלום מפני תרעומת
המינין אמרמר סבר למקבעיהו בהנדרעא
א"ל רב אשי כבר בטלום מפני תרעומת
המינין: ובשבת מוסיפין ברכה אחת למשמר
היוצא. מאי ברכה אחת א"ר חלבו ימשמר
היוצא אומר למשמר הנכנס מי ששכן את
שמו בבית הזה הוא ישכון ביניכם אהבה
ואהבה ושלום ורעות: מקום שאמר להארבי:
פשיטא יתיבא דקא נקיש כסא דחמרא בידיה
וקסבר דשכרא הוא ופתח ומברך אדעתא
דשכרא וסיים בדחמרא יצא דאי נמי אם אמר
שהכל נהיה בדברו יצא דהא תנן *על כולם
אם אמר שהכל נהיה בדברו יצא אלא היכא
דקא נקיש כסא דשכרא בידיה וקסבר דחמרא
הוא (ב) פתח וברך אדעתא דחמרא וסיים
דשכרא מאי בחר עיקר ברכה אולינן או
בחר החימה אולינן ת"ש ישחרית פתח ביוצר
אור וסיים במעריב ערבים לא יצא פתח
במעריב ערבים וסיים ביוצר אור יצא ערבית
פתח ביוצר אור וסיים במעריב ערבים יצא
כללו של דבר הכל הולך אחר החתום שאני

מוסף רש"י

בבבולין. כל חן לפניה קרי
בבבולין (יומא טז). דבמא.
למס (למס דז). ואמנתך
בבבולין. ואלו אמנותי
אלו. לפי שאלו לא הם
שאלו נפשו אלפי עליו לילת
מרוכ מעל ונחמה שטעה
ביום. וכפעולה לקרע השמטה
לילת חן השמטה רעה לשוב
עוד בקרבו. אומר לה הקב"ה
שני לנקותן ביום האלם
היכא דמתכוין לצרך על היין ונמלא
שכר לא מהני: להגיד בבקר
חסדך. חסד שהקדוש צ"ה עשה לנו
צמזמרים. ואמונתך פי' מדבר על
העמיד שאנו מנפשים שישמור הצטמתו
ואמונתו ויגאלנו מיד המלפס עונקו
צרכה חוזר לגאולה דפדעה כדי לשמור
לגאל ישראל. ח"ע ע"ד המדר' (דכה איכה
ג) חדשים לצקרים רבה אמונתך שאלם
מלאמין ומפקד רוחו צידו ומחיהו
צלא יגיעה: אמת ויציב וכו'. לא
קאי על השכינה אלא קאי אהצדק והוא
וכו'. וכן אימא אמת ויציב

התם דקאמר ברוך יוצר המאורות וניחא לרב
השם אינה ברכה שפיר אלא לר' יוחנן דאמר כל ברכה שאין בה מלכות אינה
ברכה מאי איכא למימר אלא כיון דאמר רבה בר עולא *כדי להוכיח מדת יום
בלילה ומדת לילה ביום כי קאמר ברכה ומלכות מעיקרא אתרויהו קאמר ת"ש
מסיפא כללו של דבר הכל הולך אחר החתום כללו של דבר לאתווי מאי לאו
לאתווי הא דאמרן לא לאתווי נהמא דחמרא וה"ד אילימא דאכל נהמא וקסבר
דתמרי אבל ופתח אדעתא דתמרי וסיים בדנהמא היינו בעיין לא צריכא כגון
דאכל תמרי וקסבר נהמא אבל ופתח בדנהמא וסיים בדתמרי (יצא) דאפילו
סיים בדנהמא נמי יצא מאי טעמא דתמרי נמי מיון זייני: אמר רבה
בר (ב) חייננא סבא משמיה דרב *כל שלא אמר אמת ויציב שחרית ואמת
ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו שנאמר *להגיד בבקר ומונתך
בלילות: ואמר רבה בר חייננא (סבא) משמיה דרב המתפלל כשהוא כורע
כורע בברוך וכשהוא זוקף וזוקף בשם אמר שמואל מאי טעמא דרב דכתיב *ה'
זוקף כפופים מיתיבי *מפני שמי נחת הוא מי כתיב בשמי מפני שמי כתיב אמר
אבוך הכי אמר אבוך כשהוא כורע כורע בברוך כשהוא זוקף זוקף בשם.
רב

המאורות: בקשו. לזכרון עשרת
הדברות בקריאת שמוע: שלא יאמרו לעמי
הארץ אין שאר תורה אמת ותדעו
שאין קורין אלא מה שאמר הקדוש
צ"ה ושמוע מפיו צניני: המינין.
עכ"פ (ט): פתח דשכרא וסיים
דחמרא. מחלת הדברכה אמר ע"מ
שהכל וכיון שהגיע למלך העולם זוכר
שהוא יין ואמר פרי הגפן פשיטא לן
דלא דהא אפילו סיים כל הדברכה
כדעת פתיחה ואמר שהכל יאל על
היין דתן וכו': אלא. קא מצעילין את פתח
אדעתא דחמרא כדי לקיים צפתיג.
וכשהגיע למלך העולם זוכר שהוא שכר
וקיים שהכל מהו: כפר עיקר צרכה
אולינן. ועיקר צרכה אדעתא דין
נאמרה והוי כמו שקיים ציון ואין
צרכה היין מוילאה ידי צרכה שכר
שאין השכר מן הגפן: פתח ביוצר
אור. כלומר אדעתא דלימא יוצר
אור: וסיים במעריב ערבים. כשאמר
מלך העולם זוכר שאני אהס צצבורו
מעריב ערבים: שאני אהס וכו'.
כלומר ללמנא פתיחה אינה ללוס והא
דקמני יאל לפי שחזר וחותם זה
צצבורן יוצר המאורות וע"י חתימתה
קאמר דליא *אלא שהכל שאין חותם
זה צצבורן ופתיחתה דצורא
פרי הגפן הוא אימא דלא יאל: מאי
איכא למימר. אימא נפקי משום
חתימתה הא אין מלכות חתימתה:
ה"ג אלא כיון דאמר כו'. אלא לא
תימנא משום חתימתה יאל אלא
פתיחתה נמי מעלימא היא ולא
פשוט מיינה לחמרא דשכרא דלגני
צרכות ערבית ומתחת הוא דלגני
למימר כדי פתח צו וסיים צו יאל
דהא כי פתח צשמית אדעתא דמעריב
ערבים הוא דעמיה ללזכורי צה מדת
היום צלילה כגון גולל אור וכי פתח
ערבית אדעתא דיוצר אור הוא דעמיה
ללזכורי צה מדת לילה כגון דלגני
חשך הלכך אדעתא דתרויהו הויא:
לאו לאפויי הא דאמרן. כגון שכרא
ומתרא: היינו צענין. (ב) דהא צרכה
מתמרים על העץ ועל פרי העץ אינה
עולה לצרכה לחסר ואי צרכה פשטת
דהכל הולך אחר חתום צרכות הוא
הדין לחמרא ושכרא: כל מי שלא אמר
צרכה אמת ויציב. כמו שתקוה וכן
אמת ואמונה ערבית לא יאל: שגא'
לגיד צצקר ששדך. וצרכה אמת
ויציב כולה על חסד עשה עם אצותינו
היא שגא'לס ממלתינן וקבע להס
צצנתמו ואמונתו לגאלנו מיד מלכים
כורע. צצצות וצדוקה כורע צצבורן

רבינו הנאל

אלא אי אמרת קורא אהבה
עולם ברישא וקורא אחריה
שמוע משום דאמתי לא מטי
זמן יוצר אור. וכי מטא
הזמן החתום ומטי זמן יוצר
אור קרי ליה נמי יוצר אור.
מאי אין מעכבות זו את
זו. דהא קרי להו דתרויהו.
אלא לאו יוצר אור. אהבה
רבה מניחה למבור. והיינו
דברכות און מעכבות זו
את זו. ואמר וכי מכללא
הרי מאי איכא למיכחא הא
אתרויהו יוצר אור הוא.
דחיננא אלא מכללא שפענין
איכא למימר ברכה אחת
שפענין במשכמתה תמיד
אהבת עולם היא. ומאי
ברכות און מעכבות זו
את זו דקאמר רשב"ל
סדר ברכות. פי' דאי קריס
ברכת אהבה ועולם לישל
יוצר אור לא מעכבא אלא
הדר כיון בחר אהבת
עולם ברכת יוצר אור.
וכיון דהא דאמר רשב"ל
לא אברירא לן דאימבר
ברויא משמיהו. הא רב
יצחק בר יוסף אמר מכללא
איתמר. (ד) וצבורין שמואל
דאמר בהריא אהבה רבה.
האיכא אי אקדיס וברך
אהבת עולם וקרי ק"ש
הדר קרא יוצר אור יצא
ידי חובה. דברכות לקריתן
סבדון אין מעכבות זו את
זו. אלא אי הניח אחת למיני
לא יצא ידי חובתו. א"ר
יהודה אמר שמואל אף
בבבולין בקשו לקרות כן
ומפני מה בטלום מפני
תרעומת המינין. פירוש
שלא יאמר און עיקר
תורה עשרת הדברות.
ירושלמי מפני טינת המינים
שלא יאמר אלו לבדם יחתו
בסני. שפשיטא דרבא דקא

בבבולין. כל חן לפניה קרי
בבבולין (יומא טז). דבמא.
למס (למס דז). ואמנתך
בבבולין. ואלו אמנותי
אלו. לפי שאלו לא הם
שאלו נפשו אלפי עליו לילת
מרוכ מעל ונחמה שטעה
ביום. וכפעולה לקרע השמטה
לילת חן השמטה רעה לשוב
עוד בקרבו. אומר לה הקב"ה
שני לנקותן ביום האלם
היכא דמתכוין לצרך על היין ונמלא
שכר לא מהני: להגיד בבקר
חסדך. חסד שהקדוש צ"ה עשה לנו
צמזמרים. ואמונתך פי' מדבר על
העמיד שאנו מנפשים שישמור הצטמתו
ואמונתו ויגאלנו מיד המלפס עונקו
צרכה חוזר לגאולה דפדעה כדי לשמור
לגאל ישראל. ח"ע ע"ד המדר' (דכה איכה
ג) חדשים לצקרים רבה אמונתך שאלם
מלאמין ומפקד רוחו צידו ומחיהו
צלא יגיעה: אמת ויציב וכו'. לא
קאי על השכינה אלא קאי אהצדק והוא
וכו'. וכן אימא אמת ויציב

התם דקאמר ברוך יוצר המאורות וניחא לרב
השם אינה ברכה שפיר אלא לר' יוחנן דאמר כל ברכה שאין בה מלכות אינה
ברכה מאי איכא למימר אלא כיון דאמר רבה בר עולא *כדי להוכיח מדת יום
בלילה ומדת לילה ביום כי קאמר ברכה ומלכות מעיקרא אתרויהו קאמר ת"ש
מסיפא כללו של דבר הכל הולך אחר החתום כללו של דבר לאתווי מאי לאו
לאתווי הא דאמרן לא לאתווי נהמא דחמרא וה"ד אילימא דאכל נהמא וקסבר
דתמרי אבל ופתח אדעתא דתמרי וסיים בדנהמא היינו בעיין לא צריכא כגון
דאכל תמרי וקסבר נהמא אבל ופתח בדנהמא וסיים בדתמרי (יצא) דאפילו
סיים בדנהמא נמי יצא מאי טעמא דתמרי נמי מיון זייני: אמר רבה
בר (ב) חייננא סבא משמיה דרב *כל שלא אמר אמת ויציב שחרית ואמת
ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו שנאמר *להגיד בבקר ומונתך
בלילות: ואמר רבה בר חייננא (סבא) משמיה דרב המתפלל כשהוא כורע
כורע בברוך וכשהוא זוקף וזוקף בשם אמר שמואל מאי טעמא דרב דכתיב *ה'
זוקף כפופים מיתיבי *מפני שמי נחת הוא מי כתיב בשמי מפני שמי כתיב אמר
אבוך הכי אמר אבוך כשהוא כורע כורע בברוך כשהוא זוקף זוקף בשם.
רב

בבבולין: דהוא למאן דאמר כל ברכה שאין בה הוכחת השם אינה ברכה. עיקר חלוקה של רב ור' יוחנן בפרק כיצד מברכין (דף קו)
ובגמ' דבני מערבא מקום הרואה מקום (הנהגה א) גרסי ר' יעריה ברי יהודה בשם רב כל ברכה שאין בה מלכות אינה ברכה אמר
ר' תנחומא ואנא אמרנא טעמא דתמיס (תמיס קמח) אורימאך אלוהי המלך:
הנה מלכות ברכה בחתימה איכא למימר אפתיחה סמכין. ולא איפשט בעיין מהא מתני'. ומקשה אחא שניא (דאקין) [דאקמן] ב"א יוצר המאורות ואמר וניחא לרב דאמר [כל ברכה שאין בה הוכחת ה'] אינה ברכה שפיר אלא לר' יוחנן (דאמר) כל ברכה שאין
בה מלכות אינה ברכה. וא"ל בה מלכות. ושנינן הא זה ששנינו בחינה שחרית פתח במעריב ערבים וסיים ביוצר אור יצא. כיון דאמר רבא בר עולא כדי להוכיח מדת לילה ביום ומדת יום בלילה ולא משמע משום. הוא הדין נמי כיון דתחילת ברכה
במלכות הוכחת השם. הוא מלכות תפוחה אחתהימי נמי מירושבא. ח"ש מסיפא כללו של דבר הכל הולך אחר חתום ברכות. מאי לאו לאתווי כתיב דלא יצא. ה"ד כגון דפתח בשביל חתום כבורא פרי הגפן. והיינו לא (תרי) [תרי] כללא לאתווי נהמא ותמרי. ומקשטין
אי אכיל נהמא וסבר תמרי נינהו וברך על העץ וחתום הוון מן נפיק. ואסיקנא אלא כגון דאכל תמרי וסבר נהמא הוא ופתח ברוך אתה אמיה הון את העולם כלי חתום על הארץ ועל פרי העץ. וכי הוא גונג ודאי יצא. דאפילו ברוך תמרי נהו הון יצא. דתמרי נמי
מיון ויין. ולא איפשט בעיין ומסתברא לא יצא. מיהו בהריא לא אתמרי ורי שמומר לקילא.